

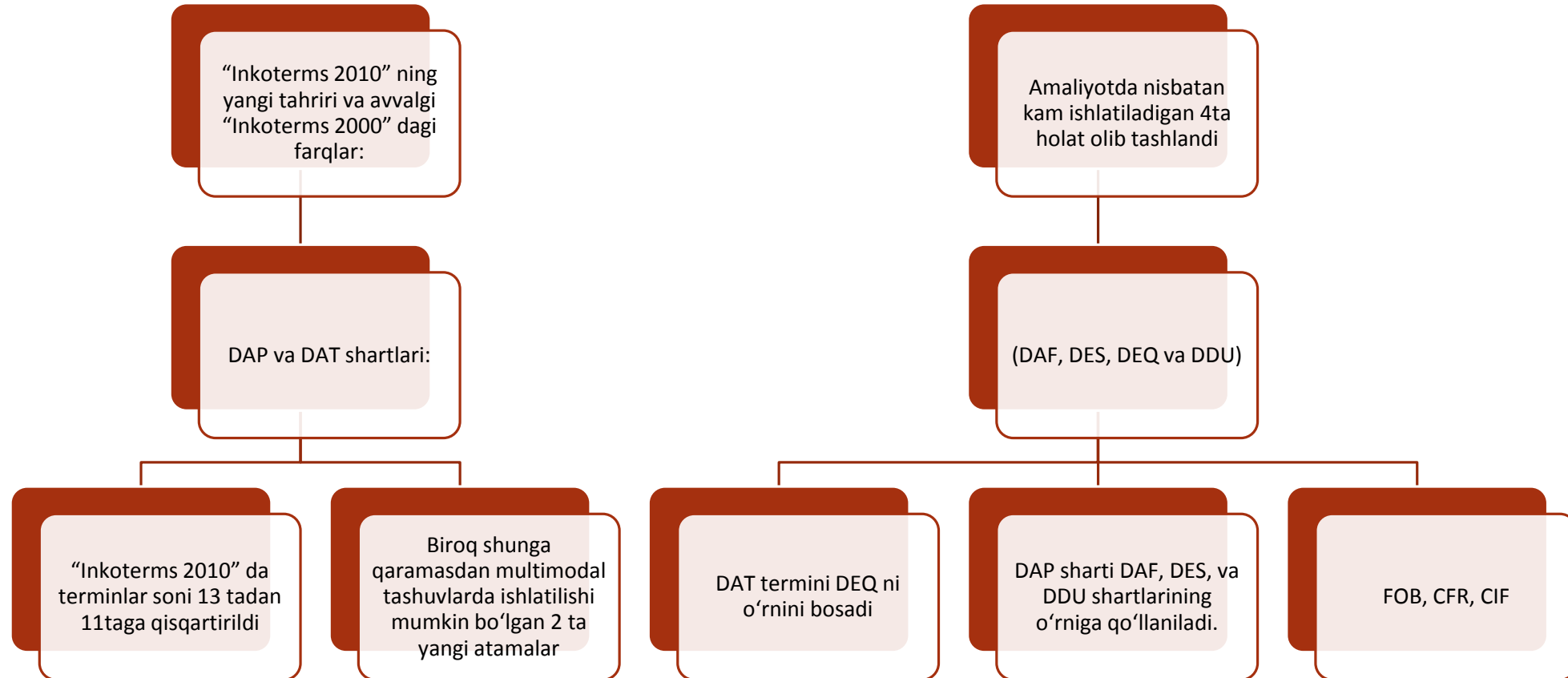
INKOTERMS-2010 Transport tizimida ahamiyati va vazifalari

11-MAVZU

Reja

- Saqlash jarayonlarini shakillantirishning logistik elementlari.
- Transport logistikasida zaxiralar va saqlashning xususiyatlari.
- Transport logistikasida risklar va sug'urtalash.
- Yuklarni sug'urtalash tizimi va yuk tashuvchining ma'suliyatining o'zaro bog'likligi

INKOTERMS-2010 Saqlash jarayonlarini shakillantirishning logistik elementlari

Makrologistik tizimning texnik ta'minoti

Makrologistik tizimning texnik ta'minoti quyidagi vazifaviy elementlarni uz ichiga olishi kerak:

- transport omborxonalar majmuasi bilan ishlab chiqarish
- korxonalar ta'minoti va sotishga xizmat kursatuvchi magistral transport
- bozor va omborxonalar tizimlari bilan iste'molchi

Texnika ta'minot modul tamoyil bo'yicha qurilishi kerak

- ya'ni har bir vazifaviy elementga modul yaratilishi kerak
- Keyin xuddi shunday agregatlashgan modullardan umuman butun tizim quriladi
- Logistik tizimning eng yirik texnika ta'minotini sintez qilish jarayoni favqulotda qiyin muammo

Logistik tizimning texnik ta'minoti

Xozirgi vaqtda faqat logistik tizim texnik ta'minotining ayrim bo'laklari yaratilmoqda

- sanoat korxonalarini va moddiy texnika ta'minoti sohasidagi epchil texnologiya bilan transport omborxonalarini majmuasini avtomatlashtirish (TOMA) ni kiritish mumkin.

Yuqori darajali tizim sifatida TOMAni qurishda

- elementlarni yuqorida turuvchi va pastda turuvchi tizimlar bilan aloqasini uzish mumkin emas
- boshqarish jarayonini ishlab chiqishda barcha elementlarning o'zaro xamkorligini hisobga olgan holda
- boshqarish shaklini aniq ajratish zarur
- logistik tizim texnik ta'minoti tarkibi muvozanatlashtirilgan va muvofiqlashtirilgan bo'lishi kerak

Tarkiblashtirishning asosiy maqsad - vazifaviy tamoyillari

Xozirgi vaqtda mavjud turkumlash bo'yicha omborlarni texnologik ta'minlanishning barcha vositalari turtga sinfga ajratiladi:

- * omborxona uskunalari;
- * kutarish transport uskunalari;
- * yordamchi uskunalalar;
- * idishlar.

Ishlab chiqarish vositalari

Ishlab chiqarish vositalari ulgurji savdosi bo'yicha tijorat vositachilik korxonalarining

- texnologik ta'minlanish vositalarini turkumlashtiruvchi ko'rsatkich sifatida uskunalarning xar bir turi uchun yuk ko'tarish qobiliyati
- kattalik o'lchamlari va o'ziga xos tasniflari tushuniladi

Tizimlar boshqarishni avtomatlashtirish vositalari

- Omborxona uskunalarini, javonlar,
- sochiladigan va suyuq yuklarni saqlash vositalari,
- o'lchovchi va dozalarga ajratuvchi uskunalar,
- maxsulotlar saqlanishini ta'minlovchi

Transport logistikasida zaxiralar va saqlashning xususiyatlari.

Moddiy oqimlar harakatini tashkil etishni bu

- shaklining afzalligi tizimga kirish va chiqishda materiallarni katta hajmda yig'ish imkonining mavjudligi
- bu esa bir tarafdin, zarur detallar, yarim tayyor mahsulotlar
- yig'uvchi qismlarning ishlab chiqarishga vaqtida yetkazib berilishini ta'minlasa
- ikkinchi tarafdin mahsulot iste'molchilarining muhim buyurtmalarining bajarilishini kafolatlaydi

Materiallar harakatini yig'uvchi shaklining asosiy kamchiligi

- bu transport yo'nalishlarining tarmoqlashganligi va omborlarning ko'pligi natijasida moddiy oqimlar harakatini boshqarish va zahiralar ustidan nazoratning qiyinlashuvidir
- Bundan tashqari mablag'larni materiallarga immobillashtirish
- omborlar tizimini tashkil etish uchun kapital qo'yilmalar zarurligi bilan asoslanadigan xarajatlar oshadi.

Transport – ombor tizimi (TOT)

Tashkil etishning transport – yig'uvchi shakli

- aralash transport – ombor tizimini (TOT) mavjudligini nazarda tutadi
- bu tizim ma'lum ish joylar (uchastkalar) sonini
- har bir ish joyini (uchastkani) boshqasi bilan axborot
- moddiy oqimlar orqali aloqalar o'rnatish yo'li bilan birlashtiriladi
- Bunda mexanik qayta ishlash (yig'ish)
- nazorat, ishlab chiqarishni tayyorlash
- materiallarni omborga joylashtirish
- nazorat qilish jarayonlari TOT yordamida ishlab chiqarishning bitta umumiy jarayoniga birlashtiriladi

Moddiy oqimlarni tashkil etish shakli

Moddiy oqimlarni tashkil etishni bu shaklining qulayliklari quyidagilardan iborat:

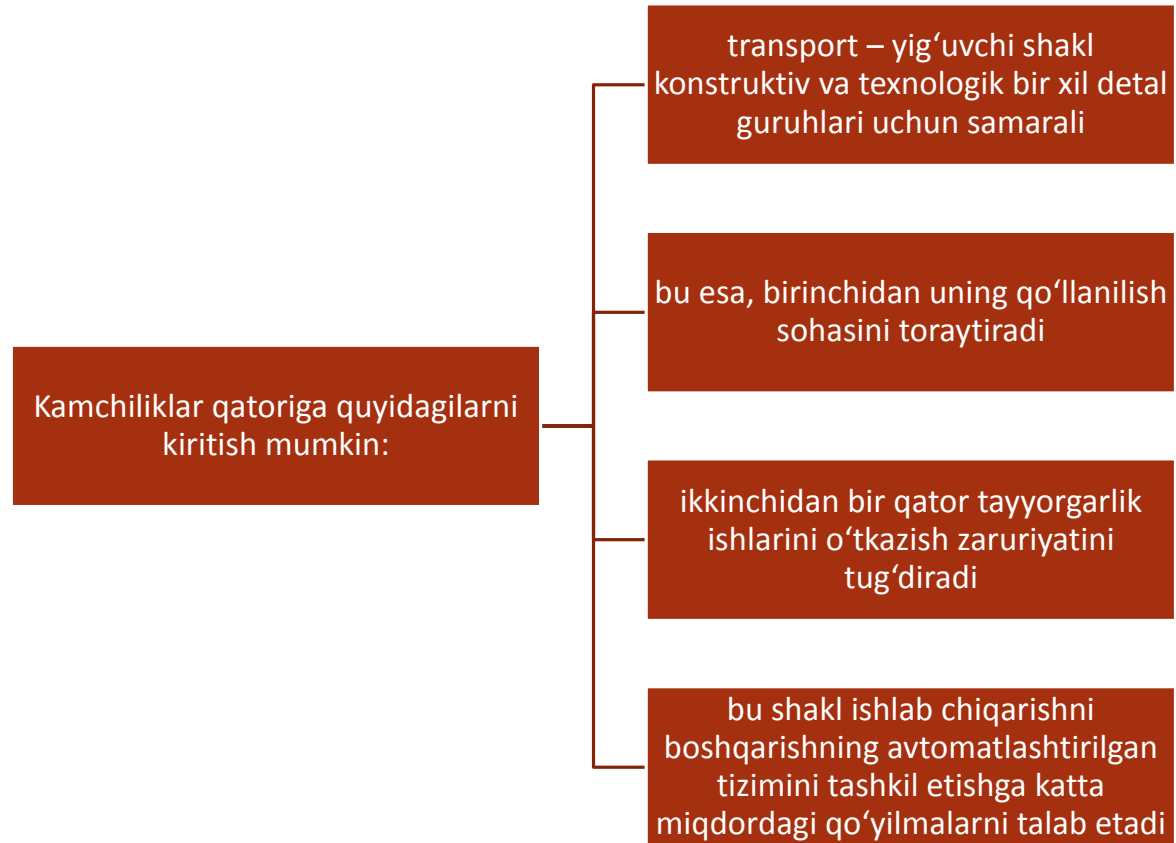
TOTni tashkil etish hisobiga ish joylarida zahira hajmining kamayishi;

ishlab chiqarish siklining tashkil etuvchilari o'rtasidagi to'xtashlarni yo'qotish orqali ishlab chiqarish jarayonining davomiyligini qisqartirish;

zahiralar ustidan doimiy nazorat;

materiallar harakatini boshqarishning yaxshi tashkil etilgan tizimining mavjudligi.

Kamchiliklar qatori

Nul zahira

Nul zahirani tashkil etish shakli

avtonom holda o'z - o'zini
boshqaruvchi ishlab
chiqarish bo'g'inlari
asosida nazorat qilishning
birlashgan konturlarini
tashkil etish

Konturning markazi bo'lib
alohida uchastkalarni bir-
biri bilan bog'lovchi
buferlari ombor
hisoblanadi.

Transport logistikasida risklar va sug'urtalash

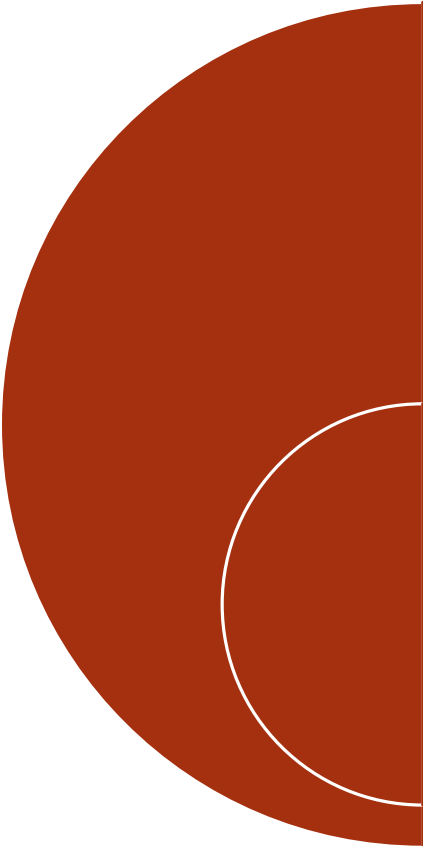
O'zbekiston
Respublikasining birinchi
Prezidenti I.A.Karimov
respublika mustaqillikka
erishilgandan keyin

- davlatlar va jahon bozoriga chiqishni ta'minlovchi qisqa ishonchli transport yo'llarini yaratish
- transport aloqalarining xalqaro tizimlariga alohida e'tibor berilayotganligini ta'kidlaydi

Bu respublikaning
jo'g'rofiy sharoiti bilan
bog'liq

- ko'p o'n yilliklar davomida bizning chet ellik mamlakatlar bilan iqtisodiy aloqalarimiz asosan temir yo'llar orqali
- sobiq Sovet Ittifoqining Qora, Baltika
- Yapon va Shimoliy dengiz qirg'oqlaridagi portlari orqali yuklarni jo'natish bilan amalga oshirilgan

Yuklarni tashish

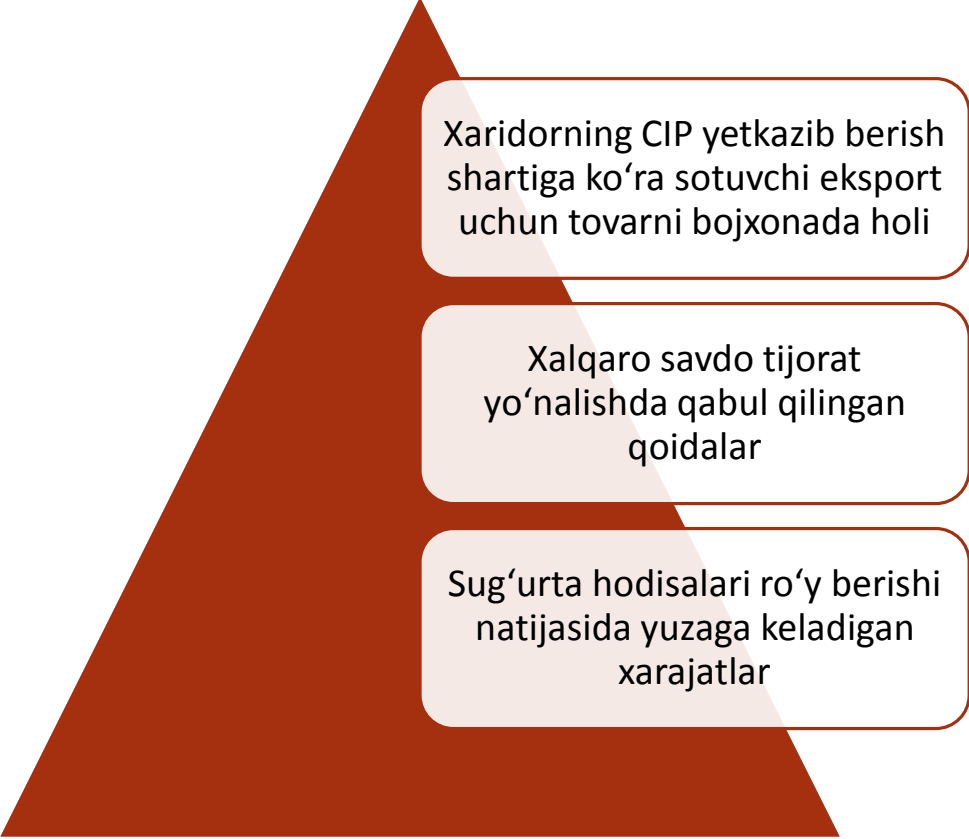
Ushbu transport
sxemasi bo'yicha
yuklarni tashish

- o'z-o'zidan iqtisodiy jihatdan qimmat turishi bilan birga
- amalda arzonroq janubiy yo'nalishdagi transport kommunikatsiyalari taraqqiy etishiga yo'l qo'ymadi

Bu usullar bilan
tovarlarni eksport-
import qilishda sotuvchi

- GIF va CIP sharti bo'yicha sotuvchi yuk sug'o'rtasini albatta, ta'minlashi shart

CIP yetkazib berish

Xaridorning CIP yetkazib berish shartiga ko'ra sotuvchi eksport uchun tovarni bojxonada holi

Xalqaro savdo tijorat yo'nalishda qabul qilingan qoidalar

Sug'urta hodisalari ro'y berishi natijasida yuzaga keladigan xarajatlar

Bunga quyidagi misollarni keltirishimiz mumkin

London sug'urta institutining yuklarni sug'urtalash tamoyiliga ko'ra

- yuklar halokati bundan mustasno

Xalqaro savdo yo'nalishidagi kelishuvlarda London sug'urta instituti tomonidan ishlab chiqilgan

- «A», «V» va «S» tamoyillardan yuklarni sug'urtalashda keng foydalaniladi

Xalqaro yo'nalishlarda tovarlar sug'urtalashni O'zbekiston Respublikasida «O'zbekinvest» EIMSKsi amalga oshiradi

- «O'zbekinvest» kompaniyasi 1997 yil fevraldan boshlab O'zbekiston Respublikasi hukumatining qaroriga binoan eksport kreditlarini sug'urtalash

Ekspori sug'urtasi

Ekspori sug'urtasi kompaniya faoliyatining asosiy turlaridan biri hisoblanib

- xorijiy bozorlarda milliy eksportchilarning siyosiy
- tijorat risklaridan sug'urtaviy himoyalashni nazarda tutadi

Ma'lumki, kafolat bilan yoki akkreditiv bilan mahsulotni yetkazib berishga nisbatan

- muqobil shakl sifatida eksport shartnomalarini sug'urtalash polisining mavjudligi
- eksportchilarga xorijiy xaridorning to'lov shartlarini bajarishga ishonch
- va pulni keyinchalik to'lab berish sharti bilan mahsulotni tushirish imkoniyatini beradi

Xalqaro va ichki yuklarni tashishda yuklarning sug'urtasi

- ko'p oldi-sotdi shartlari sug'urtalovchi yoki sug'urtalanuvchining sug'urta shartnomasi tarkibida bo'ladi
- sug'urta shartnomasini tuzishda majburiyatni qaysi tomon olishi
- sotuvchi yoki xaridor va tashuvchining sug'urta javobgarligi qanday miqdorda bo'lishi ham ko'rsatiladi

Sug'urta amaliyotida yuklarning sug'urta shartnomalari

Sug'urta amaliyotida yuklarning sug'urta shartnomalari quyidagilarga asosan amalga oshiriladi:

- barcha risklar uchun javobgarlik.
Barcha turdagi zararlarning sug'urta himoyasini anglatadi;

- xususiy avariya uchun javobgarlikda yukning avariya ko'rgan zarari to'la yoki qisman qoplanadi;

- yuk uchun javobgarlikda yuklarning to'la yoki qisman avariya % hisoblanmay, yukni olib ketayotgan transport vositasi avariya uchragandagina to'lanadigan summa nazarda tutiladi.

Zararlarning sug'urtaviy qoplanishi

Barcha zararlarning sug'urtaviy qoplanishi sug'urta ta'riflari asosida amalga oshiriladi

Sug'urta tariflarini ishlab chiqishdan asosiy maqsad sug'urtalanuvchiga

Sug'urta hodisasi natijasida ko'rilgan zararlarni qoplashda ikki xil usul

Zararlar sug'urta orqali qoplanmasligi

Quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ko'rilgan zararlar sug'urta orqali qoplanmaydi:

- harbiy holatlar natijasida, torpedalarning urilishi, bombalar va boshqalar	- atom bombasi portlashi oqibatidagi zararlar yoki har qanaqa atom energiyasidan foydalanganlik tufayli quriladigan zararlar;	- yuklarni tashish davrida yo'l qo'yilgan xatolar oqibatida qurilgan zararlar;	- harorat ta'siridan, havoning keskin almashinuvidan yoki tovar tabiiy xususiyatining o'zgarishidan yoki tovarning ko'rib qolishidan;	- tovarlar kadoqlanish qoidalarining buzilishidan ko'rilgan zararlar;	- yuklarning o'z-o'zidan portlashi yoki qizishi natijasida o't chiqib ketishi oqibatida ko'rilgan zararlar;	- yuklarning xalqaro kadoqlanish standarti talablariga mos bo'lmaganligi oqibatida ko'rilgan zararlar;	- tovarlarni hashorat bosishidan ko'rilgan zararlar va boshqa holatlar.

O'zbekistonning avtomobilda xalqaro yuk tashish

- O'zbekistonning avtomobilda xalqaro yuk tashish bo'yicha xalqaro konvensiyalar va bitimlar
- Jahon iqtisodiyoti globallashtiruvining kuchayishi
- O'tkazish bozorlari va xom ashyo manbalari uchun
- Xalqaro transport va iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish
- O'zbekiston respublika qonunchilik asosining transport munosabatlari

Yuklarni sug'urtalash tizimi va yuk tashuvchining ma'suliyatining o'zaro bog'likligi.

Istiqbolda bozorning jonlanishi va tashqi iqtisodiy aloqalarning rivojlanishi

- bilan eksport va import yuklarni avtotransportda tashish sur'ati sezilarli darajada oshadi

Eksport va import tashish variantlarni tanlashda aniq yukni yetkazib berish foydaliligini

- oxirgi sodda belgilaydigan omillar majmuasini hisobga olish zarurdir

Bizning Respublikaning tashqi iqtisodiy faoliyati jonlanishi

- transport tizimining xalqaro sektorini mustahkamlash

Transport tizimining xalqaro sektori

Bu vazifalarning transport korxonalarini tomonidan amaliy hal qilinishi davlat qo'llab-quvvatlashisiz mumkin emas

- Birinchi navbatda, qisqa yo'nalishlar bo'yicha qo'shni mamlakatlarga (Xitoy, Eron, Turkiya, Afg'oniston, Pokiston va boshqalar)
- keyin esa ummon yo'nalishlarga chiqadigan ishonchli transport yo'llari zarur

Yaxshi avtomagistrallarsiz O'zbekiston jahon iqtisodi integratsiyasi mumkin emas

- Janubiy transport avtomagistral yo'nalishlarini rivojlantirish O'zbekistonlik yuk tashuvchilarga yuk tashishda eng qulay yo'llarni tanlash imkoniyatini beradi

Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining AQSH senatorlari bilan bo'lgan uchrashuvi

O'zbekiston
Respublikasi
birinchi Prezidenti
Islom Karimov
o'zining AQSHga
qilgan tashrifi

Senator Sem
Braunbek
uchrashuvni ochar
ekan AQSH Senati
hozirgi paytda

AQSHning Buyuk
Ipak Yo'liga qiziqish
bilan qarayotgani
juda muhim

Davlatimiz rahbari senatorlar bilan bo'lgan uchrashuv

Birinchi prezidentimiz senatorlar bilan bo'lgan ushbu uchrashuvda so'zga chiqar ekan

Ayrim davlatlar Markaziy Osiyo va Kavkaz davlatlarining G'arbga yangi yo'l ochish

mintaqa neft va gazi uchun jahon bozoriga chiqish borasidagi yangi yo'l ochilayotganligi